

Cirkulärnr: 2004:65
Diariernr: 2004/1759
Handläggare: Laina Kämpe
Sektion/Enhet: Skolsektionen
Datum: 2004-08-31
Mottagare: Ansvarig för:
Individ- och familjeomsorg
Handikappomsorg
Gymnasieskola
Vuxenutbildning
Studie- och yrkesvägledning
Rubrik: Stöd till personer med funktionshinder som studerar vid
folkhögskolor, universitet och högskolor
Ersätter: 2001:129

CIRKULÄR

Skolsektionen
Laina Kämpe

2004-08-31

Ansvarig för:
Individ- och familjeomsorg
Handikappomsorg
Gymnasieskola
Vuxenutbildning
Studie- och yrkesvägledning

Stöd till personer med funktionshinder som studerar vid folkhögskolor, universitet och högskolor

Detta cirkulär ersätter cirkulär 2001:129. Cirkuläret har utarbetats i samråd med Riksförsäkringsverket, RFV, och Statens institut för särskilt utbildningsstöd, Sibus.

Frågan om stöd till studerande med funktionshinder vid folkhögskolor, universitet och högskolor aktualiseras emellanåt. I cirkuläret informeras om ansvarsfördelningen för olika stödinsatser som kan bli aktuella vid studier.

Folkhögskolan är den studieform för vuxna som tar emot flest deltagare med funktionshinder. Personer med funktionshinder kan välja att delta i en kurs i det ordinarie kursutbudet eller delta i en kurs som folkhögskolan anpassat för personer med ett visst funktionshinder.

Många folkhögskolor kan erbjuda olika former av stöd t.ex. små undervisningsgrupper med hög lärartäthet, assistans, anpassat studiematerial och anpassad teknisk utrustning. Dessutom har flera folkhögskolor internatboende med särskilt anpassade rum.

Utbildning är ofta en viktig del av den enskildes habilitering/rehabilitering. Studier vid folkhögskola kan vara ett steg i denna riktning.

Vid universitet och högskolor har antalet studenter med funktionshinder ökat under senare år. Fortfarande är dock tillströmningen begränsad trots att universitet och högskolor fått bättre förutsättningar att ta emot personer med funktionshinder. Sedan år 2002 gäller lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Lagen har till ändamål att främja lika rättigheter för

alla studenter och att motverka diskriminering på grund av bland annat funktionshinder.

BIDRAG TILL ASSISTANS

Bidrag från Sibus

Folkhögskolorna får statsbidrag för sin verksamhet genom Folkbildningsrådet. Det innebär att själva utbildningen är kostnadsfri men kursdeltagarna bekostar själva kost och logi, studiematerial, studieresor m.m.

För assistans, tolk, anpassning av teknisk utrustning och anpassning av läromedel m.m. för personer med funktionshinder kan folkhögskolorna (inte enskilda personer) ansöka om bidrag från Sibus.

Flera folkhögskolor har med bidrag från Sibus byggt upp en organisation med egen assisterande personal vilket innebär att assistans kan ges till flera deltagare till skillnad från personlig assistans enl. LSS som är knuten till individen. Deltagare i folkhögskolekurser kan få assistans av folkhögskolan oavsett typ av funktionshinder. Denna typ av assistans finansieras således inte via LSS eller LASS:

Universitet och högskolor avsätter medel av sitt anslag för grundutbildning för stödåtgärder till studenter med funktionshinder. Därutöver kan lärosätena söka bidrag ur de nationella medel som disponeras av Stockholms universitet för samma ändamål. Lärosätena kan ansöka om statsbidrag från Sibus till särskilt utbildningsstöd i form av assistans för studenter med rörelsehinder. Under en treårig försöksperiod med början år 2003, beviljar Sibus även bidrag för assistans till studenter med psykiska och neuropsykiatriska funktionshinder.

Inom universitet och högskola kan ansökan om assistans från Sibus undantagsvis göras av kommunen eller enskilda assistansanordnare.

Assistansbidrag beviljas även vid utlandsstudier. Bidrag kan också ges för utländska studenter i Sverige, om stöd inte beviljas på annat sätt, eller om studenten behöver ett kompletterande stöd. Denna typ av stödåtgärd finansieras således inte via LSS eller LASS.

Handläggning av stöd enligt Sibus instruktion och riktlinjer (www.sibus.se)

För att folkhögskolor och universitet och högskolor ska beviljas bidrag från Sibus ska assistansen vara knuten till studiesituationen. Assistansen är kostnadsfri för användaren och organiseras som regel lokalt genom utbildningsanordnaren. Den enskildes behov styr utformningen av den assistans som utbildningsanordnaren tillhandahåller. Bidrag till assistans bör betraktas som ett komplement till andra stöd. Det ersätter inte insatser som kommunen, försäkringskassan eller lärosätet bör stå för.

Assistansersättning från Försäkringskassan

Statlig ersättning för personlig assistans kan beviljas enligt 3 § lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS, om den enskilde har behov av assi-

stans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Av LASS framgår att ersättning inte lämnas för tid då personer med funktionshinder vistas i eller deltar i barnomsorg, skola, eller daglig verksamhet. (4 § LASS).

Folkhögskola, högskola och universitet räknas inte som skola i detta avseende och något hinder för att lämna assistansersättning med stöd av LASS vid studier inom dessa skolformer finns därmed inte. En kombination av personlig assistans med stöd av LASS och assistans som särskilt utbildningsstöd genom Sisus är möjlig, men den enskilde kan inte få både assistans genom Sisus och personlig assistans med stöd av LASS för samma timmar.

Assistans enligt LSS

För den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov med högst 20 timmar i veckan kan kommunen bevilja assistans enligt LSS. Assistansen kan utföras i anslutning till boendet i hemkommunen eller utföras på studieorten. Den enskilde väljer själv vem som ska anordna assistansen. Ansökan görs hos kommunen som prövar om den enskilde har sådana behov att insatsen kan beviljas.

Assistans enligt SoL

Det finns personer med funktionshinder som inte omfattas av LSS. Den som inte uppfyller LSS villkor för att erhålla personlig assistans kan ha rätt till liknande bistånd från socialtjänsten.

Ansökan görs hos socialnämnden som prövar om den enskilde har rätt till bistånd liknande insatsen personlig assistans enligt LSS.

EKONOMISKT STÖD

Studiestöd via CSN

Vid studier på folkhögskola, universitet och högskola kan statligt studiestöd från CSN beviljas för att finansiera studierna. En del av studiestödet är bidrag och en del är lån som ska återbetalas. CSN kan göra särskilda bedömningar om funktionshindret på något sätt försvårar studiesituationen.

Bidrag vid korttidsstudier via Sisus

Kursdeltagare med funktionshinder (18-64 år) kan få bidrag från Sisus till kostnader för kost och logi (internatbidrag) samt i vissa fall bidrag vid frånvaro från arbete (korttidsbidrag) vid korta kurser om maximalt 14 dagar per år. Kurserna ska syfta till att öka kunskapen om det egna funktionshindret, att förbättra funktionshindrades möjligheter att delta i samhällslivet på samma villkor som andra och att stimulera till fortsatta studier.

Ersättning från Försäkringskassan

Aktivitetsersättning kan ges till personer mellan 19 och 29 år om arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan om den nedsatta arbetsförmågan antas bestå under minst ett år.

Aktivitetsersättning kan även lämnas till personer som till följd av sitt funktionshinder inte avslutat sin utbildning på grundskole- och gymnasienivå och motsvarande skolformer. Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång kräver ingen bedömning av arbetsförmågan.

Rehabiliteringsersättning

Enligt förordningen (1991:1321) om rehabiliteringsersättning får rehabiliteringsersättning i samband med utbildning lämnas till den som genomgår:

- Yrkesutbildning
- Allmänteoretisk eller orienterande utbildning som är en nödvändig förberedelse för yrkesutbildning
- Orienterande utbildning i datateknik för personer med bristfällig eller föråldrad skolutbildning.

Rehabiliteringsersättning kan beviljas för studiestödsberättigad eller därmed jämförbar utbildning, som omfattar högst 40 studieveckor. En sådan utbildning får inte vara en fortsättning på eller avslutning av på en tidigare påbörjad eftergymnasial utbildning och inte heller en del av en längre sammanhållen eftergymnasial utbildning.

Ekonomiskt och annat stöd från kommunen

Socialnämnden har enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL ett generellt ansvar att verka för att människor med funktionshinder får möjlighet att leva som andra. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå om behovet inte kan tillgodoses av den enskilde själv eller på annat sätt. . (SoL 4 kap 1 §)

Rätten till bistånd prövas utifrån en persons samlade behov av att få en viss insats. Skälighetsbedömningar görs i varje enskilt fall. Insatser som beviljas enligt SoL prövas med hänsyn till den enskildes egen förmåga att bidra till sin försörjning och övriga behov. Lagen preciserar inte vilken insats som skall ges

Socialnämnden har även möjligheter att ge den enskilde bistånd utöver vad som anges för försörjningsstöd och för livsföringen i övrigt. (SoL 4 kap 2 §)

Socialnämnden har genom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ansvar för att personer som omfattas av lagen och har behov av insatser enligt lagen får dessa.

Av intresse för studier på folkhögskola, universitet och högskola är också insatserna ledsagarservice, boende med särskild service och korttidsvistelse. Genom t.ex. insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet kan den en-

skilde erbjudas miljöombyte och rekreation och anhöriga få avlösning i omvårdnadsarbetet. Korttidsvistelse kan anordnas i korttidshem, i annan familj eller på något annat sätt t.ex. sommarläger och kortkurser på folkhögskola.

För personer som beviljas insatser enligt LSS kan kommunen ta ut avgifter enligt LSS 18-20 §§. Detta kan göras om personen har hel garantipension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning (19§ LSS) eller motsvarande inkomster.

Utredning enligt SoL och LSS efter ansökan till kommunen

En ansökan från den enskilde eller dennes företrädare om att få en särskild insats eller ett visst bistånd/stöd från kommunen ska alltid utredas oavsett om det gäller SoL eller LSS. Rätten till bidrag eller annat bistånd prövas av kommunen utifrån den enskildes samlade behov av stöd. Ansökan om stöd från kommunen bör lämnas in till kommunen i så god tid att den kan prövas innan personen påbörjar sin utbildning.

Det stöd eller insatser som kommunen beviljar enligt SoL eller LSS ska tillgoda den enskildes individuella behov. Kommunen kan inte bevilja bidrag för en insats som baseras på en genomsnittskostnad eller en generell avgift för en studerande med funktionshinder. Kostnaderna ska beräknas individuellt för de insatser som ges.

Ett boende på folkhögskola är en del av skolans normala serviceutbud. Sådant boendet är inte en bostad med särskild service av den typ som regleras i LSS 9 § p 9. Boendet kan därför inte beviljas som en LSS-insats.

Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

Rekryteringsbidraget är ett verktyg för landets kommuner i deras uppsökande verksamhet för att nå prioriterade grupper. Syftet är att stimulera personer med kort tidigare utbildning till studier vid studiestödsberättigade utbildningar på grundskole- och gymnasienivå. Kommunerna ska pröva om den sökande har förutsättningar att få rekryteringsbidrag. Kommunens ställningstagande är bindande för CSN som är den myndighet som ansvarar för utbetalning av bidraget. Bidraget gäller personer i åldern 25 - 50 år som är eller riskerar att bli arbetslösa eller som har funktionshinder. Rekryteringsbidrag kan lämnas för hel- och deltidsstudier. Bidraget lämnas under högst 50 veckor oavsett studietakt. Den kortaste studietid som berättigar tillrekryteringsbidrag är tre veckor.

Rekryteringsbidraget är skattefritt och pensionsgrundande. Bestämmelserna för rekryteringsbidraget regleras i en särskild lagⁱ. Rekryteringsbidraget handläggs och beslutas delvis av den sökandes hemkommun och delvis av CSN, vilka betalar ut bidraget.

Se cirkulär 2002:77. Rekryteringsbidrag vid vuxenstudier.

ⁱ Lag 2002:624 om rekryteringsbidrag. Förordning 2002:744 om rekryteringsbidrag samt CSNFS 2002:13 om rekryteringsbidrag

Ungdomar i gymnasieutbildning

När ungdomar genom kommunens försorg får sin gymnasieutbildning (individuella programmet) tillgodosedd på en folkhögskola eller genom utbildning vid fristående gymnasieskola är det hemkommunen som ansvarar för finansiering av utbildning, dagliga resor och eventuella stödinsatser. Vid utbildning med kommunalt huvudmannaskap svarar kommunerna för inackorderingstillägg.

I andra fall svarar staten via Centrala studiestödsnämnden, CSN för studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Extra tillägg utbetalas för elever från inkomstsvaga familjer. Dessa bidrag utbetalas från och med kvartalet efter det kvartal då den studerande fyller 16 år och längst till och med då den studerande fyller 20 år.

Ansökan bör lämnas in i god tid före utbildningens början så att den nämnd i hemkommunen som ansvarar för gymnasieutbildning får tid på sig att fatta beslut. Den enskilde eleven bör också få möjlighet att överväga sin utbildning mot de ekonomiska och andra förutsättningar som kommer att finnas.

Ytterligare information

Frågor rörande socialtjänstens område kan ställas till sektionen för socialtjänstskydd och säkerhet och frågor rörande utbildning kan ställas till skolsektionen, tfn 08-452 71 00. Dessutom kan information fås från Sibus, www.sibus.se samt från Riksförsäkringsverket, www.rfv.se.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Skolsektionen

Louise Fernstedt

Laina Kämpe